

# **Zpráva Akreditační komise o hodnocení Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni**

**únor 2015**

## **Úvod**

Akreditační komise (dále jen AK) rozhodla na svém zasedání č. 3/2014 ve dnech 16. – 18. června 2014, že bude v souladu s § 84 odst. 1 písm. a) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), provedeno hodnocení Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni (dále jen FF ZU). Pro tuto činnost jmenovala AK účelovou pracovní skupinu ve složení: Vladimíra Dvořáková – předsedkyně, Petr Kyloušek, Svatava Raková, Jan Roda.

AK vycházela při hodnocení z následujících podkladů:

- sebehodnotící zpráva FF ZU zpracovaná ve struktuře na základě požadavků AK,
- aktualizovaný dlouhodobý záměr pro rok 2014,
- výroční zpráva za rok 2013,
- podklady dodatečně vyžádané AK, zejména údaje k disertačním pracím,
- vybrané kvalifikační a disertační práce spolu s posudky, výsledkem obhajoby a související studijní dokumentací,
- zápisy z jednání Vědecké rady FF ZU,
- studijní a zkušební řád a další vnitřní předpisy FF ZU,
- poznatky získané návštěvou na FF ZU dne 10. prosince 2014,
- informace přístupné nebo pro činnost účelové pracovní skupiny zpřístupněné na webových stránkách FF ZU.

Návštěva účelové pracovní skupiny na FF ZU se uskutečnila dne 10. prosince 2014 ve složení Vladimíra Dvořáková, Petr Kyloušek, Svatava Raková, Jan Roda, Jiří Smrčka, Martina Vidláková (oba sekretariát AK) a Hynek Roubík (Studentská komora Rady vysokých škol). Součástí návštěvy byla diskuse se zástupci vedení školy za přítomnosti zástupců studijních oborů, dotazníkové šetření mezi studenty a nahlédnutí do studijní evidence v prostorách studijního oddělení.

AK konstatuje, že FF ZU vytvořila velmi dobré pracovní podmínky pro její práci a poskytla profesionální součinnost.

### **1) *Schopnost kritické reflexe vývoje na škole a schopnost přijímat adekvátní opatření***

Zpráva byla pečlivě zpracována dle požadavků AK, ačkoli převládá spíše popis než kritická analýza uvedených údajů. Není tak například analyzován důvod relativně vysokého procenta neobhájených disertačních prací. Široce a obecně je formulována i mise fakulty, respektive její dlouhodobý záměr. Množství příloh sice poskytuje další dodatečné informace, ale celkově nepřispívá k analytickému charakteru sebehodnotící zprávy.

### **2) *Akreditované studijní programy a vzdělávací činnost***

Fakulta uskutečňuje studijní programy na všech třech stupních studia v několika oblastech. Mezi studijní programy uskutečňované na všech třech stupních studia patří **Archeologie** (se stejnojmenným bakalářským, navazujícím magisterským a doktorským studijním oborem), **Historické vědy** (s bakalářskými studijními obory *České dějiny* a *Obecné dějiny*, navazujícím magisterským studijním oborem *Moderní dějiny* a doktorskými studijními obory *Etnologie* a *Historie*), **Politologie** (s bakalářskými studijními obory *Politologie* a *Mezinárodní vztahy – teritoriální studia*, navazujícími magisterskými studijními obory *Politologie* a *Mezinárodní vztahy* a doktorskými studijními obory *Politologie* a *Mezinárodní vztahy*, přičemž doktorský studijní obor *Politologie* má omezenou akreditaci a byl nahrazen *Mezinárodními vztahy*) a **Humanitní studia** (s bakalářským studijním oborem *Humanistika*, navazujícími magisterskými studijními obory *Evropská kulturní studia* a *Teorie a filozofie komunikace* a doktorským studijním oborem *Teorie a dějiny vědy a techniky* akreditovaným v českém i anglickém jazyce). Doktorské studijní obory *Etnologie* a *Teorie a dějiny vědy a techniky* jsou uskutečňovány společně s ústavu Akademie věd ČR.

Na bakalářském a magisterském stupni studia jsou akreditovány studijní programy **Antropologie** (s bakalářským studijním oborem *Sociální a kulturní antropologie* a navazujícími magisterskými studijními obory *Antropologie populací minulosti* a *Sociální a kulturní antropologie*), **Filozofie** (s bakalářským studijním oborem *Filozofie* a navazujícím magisterským studijním oborem *Analytická filozofie a filozofie vědy*), **Sociologie** (se stejnojmenným bakalářským a navazujícím magisterským studijním oborem) a **Mezinárodní teritoriální studia** (s bakalářskými studijními obory *Blízkovýchodní studia* a *Mezinárodní vztahy – britská a americká studia* a navazujícím magisterským studijním

oborem *Blízkovýchodní studia*, který nahradil dřívější studijní obor *Kulturní antropologie Předního východu*). Bakalářský studijní obor *Mezinárodní vztahy a východoevropská studia* je akreditován pouze na dostudování stávajících studentů, takže do něj již nejsou přijímáni noví uchazeči.

Za volně návazné obory se dá považovat bakalářský studijní program **Filologie** se studijním oborem *Cizí jazyky pro komerční praxi* a navazující magisterský studijní program **Učitelství pro střední školy** se studijním oborem *Učitelství francouzštiny pro střední školy*. Navazující magisterský studijní obor *Učitelství základů společenských věd pro střední školy* má akreditaci pouze na dostudování stávajících studentů.

Celkem se tedy jedná o 22 aktivních studijních programů s 29 studijními obory, 2 studijní programy akreditované pouze na dostudování stávajících studentů a 1 studijní program, který má omezenou akreditaci a tedy zákaz přijímat ke studiu nové uchazeče. Dále fakulta počítá s útlumem bakalářského studijního oboru *Mezinárodní vztahy – britská a americká studia* tak, aby bylo studium mezinárodních vztahů na všech stupních studia zastřešováno studijním programem *Politologie*.

Ve 4 studijních programech, resp. 6 studijních oborech má fakulta oprávnění konat rigorózní zkoušky. Zájem studentů o rigorózní řízení je v řádu jednotlivců ročně.

Fakulta má kolem 2 500 studentů. Mezi největší studijní programy co do počtu studentů se řadí bakalářská *Antropologie*, *Filologie*, *Humanitní studia*, *Mezinárodní teritoriální studia*, *Politologie* a *Sociologie* (každý asi 150 – 300 studentů). Na magisterském stupni studuje nejvíce studentů v programech *Humanitní studia* a *Politologie* (po zhruba 120 studentech), naopak velmi malým programem je *Filozofie* (3 studenti).

V doktorském stupni studia má fakulta 129 studentů (údaj k září 2014), z toho 111 v prezenční formě studia. Počty studentů v jednotlivých studijních oborech (s výjimkou *Politologie*, do níž již nejsou přijímáni noví uchazeči) se pohybuje mezi 29 a 40. Doktorský studijní obor *Historie* jako jediný zatím nemá žádné absolventy. Počet studentů doktorského studia je za posledních 5 let stabilní. Stejně tak je stabilní míra studijní neúspěšnosti, ačkoli studijní obor *Etnologie* vykazuje vyšší podíl neúspěšných studentů než ostatní obory. V jeho případě se však nejedná o neúspěšnost způsobenou neobhájenou disertační prací, protože právě poměr neobhájených disertací byl v posledních letech u *Etnologie* nižší než u ostatních doktorských studijních oborů. Celkově bylo v roce 2014 obhájeno 56% všech disertačních prací, což je údaj srovnatelný s rokem 2011, ale naopak v letech 2012 a 2013 prošlo úspěšnou obhajobou výrazně více prací (74% a 89%).

Fakulta v dohledné budoucnosti neplánuje rozšiřovat své odborné zaměření do nových oblastí či vytvářet zcela nová pracoviště. Kromě restrukturalizace stávajících studijních programů a oborů nezbytné pro jejich lepší návaznost však spatřuje možnosti ve vytvoření nových studijních oborů jako Ruština pro cestovní ruch a lázeňství, Sociální práce a Stavební archeologie. Ve zprávě jsou zmiňována i Africká studia.

\*\*\*

Základním problémem fakulty je roztržitost programů a oborů, která nejen komplikuje celkové směřování fakulty, ale je i administrativně a personálně náročná (také z hlediska garance jednotlivých oborů), přičemž někdy dochází k výrazným obsahovým překryvům mezi obory. Zejména v bakalářském studijním programu *Historie* se obsahový překryv mezi studijními obory výrazně projevuje, vedení fakulty však tyto nedostatky reflektuje a navrhuje řešení v podobě přestavby historických oborů, které se jeví jako akceptovatelné a funkční. Dále dochází k tomu, že různé stupně oborů jsou zařazovány pod různé programy a není pak jednoznačná návaznost (etnologie, historie, antropologie), což se váže i k otázce garance jednotlivých oborů. Je nutné také zvážit současnou podobu studijního programu *Humanitní studia*, respektive jeho oborů.

Dalším jevem je nejednoznačné zakotvení některých pracovníků ve studijních programech a jejich oborech. Jedním z projevů jsou i případy, kdy jeden školitel vede doktorské práce v několika (dvou až třech) oborech. Témata disertací by obecně měla být výrazněji propojena s odborným zaměřením školitele. Na doktorském stupni studia se jeví jako vysoké procento neobhájených prací; bylo by vhodné analyzovat příčiny tohoto stavu. V doktorských studijních programech studuje poměrně velký počet doktorandů, což klade značné nároky na odpovídající počet školitelů. Lze doporučit snížení počtu nehabilitovaných školitelů (vést práce by měli spíše až v době vlastní přípravy na habilitace) a školitelů, kteří nepůsobí na pracovišti plným úvazkem. Vzhledem k vysoké míře neobhájených disertačních prací také třeba věnovat větší pozornost přípravě disertací, například vnitřní malou obhajobou.

Nejvýznamnějším problémům čelí fakulta v oborech filologických. Zdá se, že možnosti řešení již přesahují kapacity fakulty. Bylo by proto vhodné, kdyby koncepce jazykového vzdělávání a učitelství jazyků byly řešeny spíše na úrovni celouniverzitní, protože limitované kapacity odborníků jsou ještě dále oslabovány výukou filologických oborů na dvou fakultách, filozofické a pedagogické. Z hlediska koncepce studia filologických oborů na FF, zejména francouzštiny, nebyly odstraněny nedostatky, na něž AK opakovaně upozorňovala. Fakulta

nepředložila ucelenou koncepci bakalářského a navazujícího magisterského studia, která by byla standardní na filozofických fakultách. Nebyl vytvořen odpovídající standardní bakalářský studijní obor, na nějž by magisterské studium navazovalo. Stávající situace, kdy do magisterského studia učitelství nastupují absolventi bakalářského oboru *Cizí jazyky pro komerční praxi*, není přijatelná. Těmto absolventům totiž chybějí profilové teoretické znalosti z lingvistiky a teorie literatury, neboť odpovídající předměty nejsou do prakticky zaměřeného bakalářského studia zařazeny. Snaha řešit neuspokojivou situaci vedla k zavedení předmětů bakalářské úrovně do navazujícího magisterského studia, a to na úkor předmětů, které by měly již následně rozvíjet teoretické myšlení jazykovědné a literární. Proto i lingvistické a literární předměty – povinné i povinně volitelné – nabízené v navazujícím magisterském studiu nenaplňují obvyklý standard.

Je nutné důkladně zvažovat případný vznik dalších oborů. Ve zprávě zmiňovaná Africká studia byla již jednou předkládána k akreditaci a fakulta na ně nemá dostatečnou kapacitu (takto nazvaný obor by musel nutně zahrnovat i sociolingvistické a další disciplíny), byť v rámci jiných oborů se lze dílčích otázek problematiky Afriky dotýkat. Navrhovaný obor Ruština pro cestovní ruch a lázeňství se jeví jako velmi úzce vymezený, v zásadě by byl v rámci uskutečňované Ruštiny pro komerční praxi alternativou jeden kurz zaměřený na cestovní ruch a lázeňství. Vytváření dalšího oboru by opět naopak tříštilo kapacity fakulty. Stavební archeologie může být originálním oborem, ovšem takto úzce vymezený obor není vhodný pro bakalářské studium, které musí být ze své povahy širěji pojato. Magisterský stupeň by z hlediska užšího zaměření oboru lépe odpovídal, je však ke zvážení, zda by vhodným řešením mohlo být jen určité specializační zaměření v rámci stávajícího archeologického oboru. Obor Sociální práce by sice našel uplatnění v regionu, je ovšem nutné mít na zřeteli, že se k akreditaci takového oboru vážou náročné standardy a že v současné době je v poměru k potřebám personálního zabezpečení studijních oborů značný nedostatek kvalifikovaných vyučujících habilitovaných a publikujících v oboru Sociální práce.

### **3) Personální zabezpečení**

Fakulta věnuje personálnímu rozvoji pracoviště pozornost, orientuje se na habilitace mladých pracovníků a má motivační nástroje k osobnímu odbornému rozvoji, ovšem podobně jako jiná pracoviště na regionálních univerzitách se potýká s odchody kvalitních pracovníků na jiná pracoviště či jejich působením pouze na částečný úvazek.

Fakulta také musí aktuálně vyřešit otázku garancí studijních oborů tak, aby garanti negarantovali více oborů na stejném stupni studia a v různých stupních studia garantovali návazné obory, a výhledově řešit generační obměnu garantů.

Ve většině oborů je personální situace stabilizovaná s perspektivou dalšího rozvoje, snížení počtu oborů (sloučením překrývajících se oborů) by mohlo pomoci zabezpečení ještě zlepšit. Snaha by se měla soustředit především na budování vlastního perspektivního jádra pracovníků na plný úvazek, kteří nebudou významným úvazkem působit jinde.

Personální zabezpečení studijních oborů zaměřených na francouzštinu je však neuspokojivé. Většina vyučujících nemá jasnou filologickou profilaci. Publikační činnost se omezuje převážně na lokální sborníky a orientuje se hlavně na didaktickou problematiku. Z těchto důvodů se personální zabezpečení jeví jako nedostatečné. Výtky podobného charakteru již byly pracovišti adresovány, nedošlo však ke změně.

Důsledek neuspokojivé personální situace je i ten, že některé zásadní, pro francouzštinu profilové předměty, učí bohemisté nebo hostující francouzští vyučující v blokové výuce. Je to důkaz toho, že pracovišti chybějí vlastní vyučující zaměřeni na specifickou odbornou problematiku. Proto řada předmětů je vyučována těmi, kdo v dané oblasti nepublikují a danou problematikou se odborně nezabývají.

#### ***4) Tvůrčí, odborná a výzkumná činnost***

Ve většině oborů je odborná a publikační činnost kvalitní, fakultě se daří získávat i externí granty (včetně grantů GAČR), z hlediska RIV bodů patří k nejlepším regionálním filozofickým fakultám a je možné konstatovat pozitivní trendy vývoje. Projevuje se ovšem i určitá oborová nevyrovnanost v rozsahu a kvalitě odborné a výzkumné činnosti. V oborech zaměřených na filologii chybí jasná badatelsko-publikační linie lingvistická, literárněvědná vědecká činnost je stále v zárodku. Jistým problémem je velká tematická pestrost i v rámci jednotlivých oborů. Pracoviště tak nekoncentruje své úsilí a navenek nepůsobí jako sjednocený celek.

#### ***5) Administrativní zajištění studia a prostorové zázemí***

Po ověření vzorku studijní dokumentace na studijním oddělení AK konstatuje, že studijní dokumentace je vedena řádně. Spisy jednotlivých studentů jsou v prostorách studijního oddělení přehledně a systematicky uspořádány. Ze studijní dokumentace je zjevné,

že studijní oddělení komunikuje se studenty ohledně studijních záležitostí a snaží se jim vycházet vstříc při jejich řešení.

Fakulta má k dispozici několik budov ve vzájemné blízkosti v centru Plzně a výuka probíhá v různých budovách fakulty. Většina kateder sídlí v jedné budově, několik je umístěno jinde, avšak v docházkové vzdálenosti stejně jako studijní oddělení. Prostory působí standardním dojmem pro fakultu vysoké školy.

### **6) *Studenti a podmínky jejich studia***

V rámci návštěvy fakulty proběhla také návštěva ve výuce a uskutečnilo se dotazníkové šetření mezi studenty. Zástupce studentské komory RVŠ také přímo hovořil se studenty. Studenti jsou převážně se studiem velmi spokojeni, a to jak s organizací studia, tak s vyučujícími. Spíše jen výjimečně dochází k tomu, že výuka odpadá a není nahrazena. Nabídka volitelných předmětů je uspokojivá, studenti by ocenili větší výběr cizích jazyků, případně i lepší možnost navýšit si kredity, aby si mohli zajímavé nabídky zapsat. Studenti pozitivně hodnotí praxe a možnost absolvovat pobyt v zahraničí. Vnímají se jako součást univerzity a oceňují propojování s dalšími fakultami a obory. Oceňují i návštěvy zahraničních profesorů. Je možné konstatovat, že z hlediska studentů není na fakultě závažný problém, který by negativně ovlivňoval jejich studium.

Studenti pravidelně vyjíždějí na zahraniční studijní pobyty v rámci programu Erasmus a Free Movers. Mobilita se liší v jednotlivých oborech, vyšší je logicky v oborech se zřetelnějším zahraničním přesahem (Cizí jazyky pro komerční praxi, Blízkovýchodní studia). Na doktorském stupni studia se nedaří motivovat studenty k delším zahraničním výjezdům, fakulta si je toho vědoma a hledá nástroje ke změně.

### **Závěry:**

Fakulta filozofická je pracovištěm, které si obhájilo své místo v rámci fakult Západočeské univerzity v Plzni a v řadě svých odborných a pedagogických aktivit si dokázalo získat prestiž i v rámci české akademické obce. Lze pozitivně hodnotit i současnou atmosféru na fakultě, na niž pozitivně reagují i studenti, u nichž je viditelná vazba k vlastní alma mater. Administrativa a organizace studia jsou v pořádku, materiální podmínky odpovídají požadavkům na studium, byť pracoviště fakulty jsou rozmístěna v různých budovách, což situaci částečně komplikuje. Pozitivní je i spolupráce s dalšími fakultami Západočeské

univerzity v Plzni. Fakulta věnuje velkou pozornost kvalifikačnímu růstu mladých pracovníků, je poměrně úspěšná v získávání grantů.

Je nutné ale upozornit na řadu problémů, které musí fakulta řešit. Jde především o nevyrovnanost z hlediska zabezpečení studijních programů (zejména v oblasti filologie), nejednoznačnost obsahového a personálního zakotvení některých oborů, nekoncentrovanost tvůrčí činnosti. Zdá se, že klíčovým problémem je počet programů a oborů a jejich vzájemné vazby, které je nutné projasnit a logicky strukturovat. Studijní programy/obory by se neměly realizovat ve vzájemné izolaci, na druhou stranu nejednoznačné vymezení studijních oborů či dokonce programů a velká míra mezioborového prostupu vyučujících zejména na úrovni doktorského studia nepříspěívají ke zlepšování kvality.

### **Doporučení pro vysokou školu:**

- 1) Vyjasnit strukturu programů/oborů. Sloučit některé obory s výrazným obsahovým překryvem, zařadit vzájemně navazující obory do stejných programů.
- 2) Pečlivě zvažovat akreditace nových studijních programů a oborů z hlediska jejich účelnosti a schopnosti fakulty zajistit jejich kvalitní uskutečňování.
- 3) Věnovat pozornost věkové struktuře personálního zabezpečení jednotlivých oborů a perspektivám jejich rozvoje.
- 4) Dále rozvíjet motivační nástroje pro zvýšení publikační činnosti vyučujících a schopnosti získávat externí granty. Posílit regionální spolupráci se zahraničím.
- 5) Zlepšit mobilitu studentů, zejména zvýšit počet příjíždějících studentů. Navýšit počet nabízených předmětů v cizích jazycích.
- 6) V doktorském studiu omezovat počty studentů, přijmout opatření na zvýšení kvality předkládaných disertačních prací, snížit počet externích školitelů a školitelů bez habilitace.
- 7) Zaměřit se na řešení problémů filologických oborů. Zajistit odpovídající garanty pro jednotlivé obory.
- 8) Vytvořit v rámci Západočeské univerzity v Plzni koncepci jazykového vzdělávání, včetně učitelských oborů, jež by umožnila soustředit kvalifikované pracovníky do realizace jednotlivých oborů. Nezdvojovat pracoviště jednotlivých jazyků v rámci univerzity.



### **Závěry k akreditacím:**

- 1) AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace všech bakalářských a navazujících magisterských studijních programů (jejichž akreditace nebyla prodloužena pouze na dostudování stávajících studentů) s výjimkou bakalářského studijního programu *Filologie* se studijním oborem *Cizí jazyky pro komerční praxi* a navazujícího magisterského studijního programu *Učitelství pro střední školy* se studijním oborem *Učitelství francouzštiny pro střední školy* na dobu do 31. 12. 2020.
- 2) AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace navazujícího magisterského studijního programu *Učitelství pro střední školy* se studijním oborem *Učitelství francouzštiny pro střední školy* na dobu do 31. 10. 2018.
- 3) AK konstatuje závažné nedostatky v uskutečňování navazujícího magisterského studijního programu *Učitelství pro střední školy* se studijním oborem *Učitelství francouzštiny pro střední školy* a podle § 85 odst. 2 písm. a) zákona o vysokých školách navrhuje omezení akreditace.

### Zdůvodnění:

Z hlediska koncepce studia nebyly odstraněny nedostatky, na něž AK opakovaně upozorňovala. Studijní předměty z oblasti lingvistiky a literatury neodpovídají magisterské úrovni studia a mají charakter spíše bakalářského studia vzhledem k tomu, že na bakalářském stupni studia je studijní program neučitelský a neposkytuje absolventům dostatečný lingvistický a literární teoretický základ pro navazující magisterské studium učitelství. Personální zabezpečení studijního oboru je nedostatečné. Velká část studijních předmětů je zajišťována vyučujícími, kteří ke svým předmětům kvalitně nepublikují. Nedostatek vlastních filologicky orientovaných pracovníků s odpovídající publikační činností pracoviště kompenzuje tím, že některé profilové předměty vyučují pracovníci se zaměřením na bohemistiku nebo – a to blokově – zahraniční externisté, což není přijatelné. Výzkumná činnost pracoviště je nedostatečná, chybí zde externí výzkumný grant z oblasti francouzského jazyka.

### **Kontrola plnění závěrů a doporučení:**

AK požaduje předložit v březnu 2016 kontrolní zprávu o naplňování závěrů a doporučení.